

No, meg te!

(Zenekari ranglistákról)

Rómában nem lehetett madárjósok nélkül házat-palotát átadni, hadba indulni, vagy házasodni. Babonás félelemmel várták patríciusok és plebejusok: mit mond az augur, midőn a még gőzölgő madárbelet szakszerűen megforgatták, megszagolták, megkóstolták és áttanulmányozták. Ezzel a megalapozottan tudományos és elmaradhatatlan szertartással kapcsolatban volt egy apró probléma: maguk, az augurok pontosan tudták, hogy marhaság az egész, de hát meg kellett nekik is élni valamiből. Épp ezért ha találkoztak, csendben összemosolyogtak. Ebből aztán évszázadok emberi butaságait átvészelő szólás is lett: „ha két augur az utcán találkozik, csendben összemosolyog”.

Ez a mosoly jár gyakran az eszemben, amikor azt olvasom, hallom valahol, hogy „X szimfonikus zenekar a harmadik legjobb az országban”, vagy „mondjuk ki, Y zenekar Magyarország második legjobb zenekara”, esetleg „a világ kilencedik legjobb zenekara a Q, egy nemrég közzétett ranglista szerint”.

Ilyenkor csendben megállok és eltűnődöm: engem is hülyének néznek, vagy csak a laikusoknak szól ez a szédítés? Politikusok, potenciális szponzorok, magyar ugaron Csák Máté polgármesterek, Erzsébet néni a harmadikról, szakmai riválisunk: ki a címzett? Ennél jobban már csak akkor rémülök meg, amikor visszahallom e kétes értékű – mondjuk kegyesen – marketingblöfföt jobb sorsra érdemes ismerőseimtől, vagy ami még rosszabb, döntéshozó politikusoktól. Bekapták – állapítom meg szomorúan magamban –, mint tükörponty a műcsalít.

Hát itt már senki nem emlékszik Kroó György tanár úrra?! Aki nem egyszer elmondta, hogy a művészetben egy bizonyos színvonal fölött nincs verseny. Fennsík van. Magaslati levegő. Lehet, olykor némi szintkülönbséggel, de nincs első-második-harmadik helyezés!

Bartók szerint a verseny lovaknak való, nem művészeknek. Ám engedjük meg, fiatal művészeknek talán jót tesz, ha megméretik magukat hazai, vagy külföldi versenyeken. Talán még a karrierjüknek is jót

tesz, bár hosszú lenne a névsora azoknak, akik rangos versenyek győzteseiként, helyezetteiként zenekari tutti szőlamban, kerületi zeneiskolában, vagy drogelvevőn végeztek, míg sokan versenyek kóros adrenalin-szint-rohamai nélkül lettek álló csillagok a zene csalafinta piacának egén. De hogy hivatásos szimfonikus zenekarok között helyezési sorrendet alakítson ki bárki, azt ugyanúgy kikérem magamnak, mint az „itt a piros, hol a piros”, nevű szimpla átvevést. Vagy a madárbél-jóslatot.

A zenei versenyeken szinte mindig szíven üti a zsűrit a dilemma: vajon miért ez, vagy az a versenyző kerüljön előbbre? Mi a mérce? De hát tényleg: mi a mérce?! Akkor, amikor valaki erre, vagy arra a zenekarra mondja: „a második legjobb”, mi alapján formálja a szavakat? A szavak – jó esetben – gondolkodás eredményeként formálódnak. Miféle gondolat előzheti meg az efféle besorolásokat? Száz méteren futtatják a bőgőket, belülről szöges Bottesini-bakancsokban és amelyek együttes tagjai előbb érnek célba, máris egy rangsorról előbbre segítették kenyéradójukat? Vagy mint anno a táncdalfesztiválok tettek, közönségszavazatok útján áll össze a lista? Középénből mindenre kész sztárokat vásárolnak meg olyan közös fellépésekre, melyek később a „világszínvonal” hivatkozási alapjai lesznek? Netán megvásárolnak ezzel-azzal néhány jobb sorsra érdemes kritikust, hogy egy bizonyos körből állítsanak össze egy listát, amit aztán körbehurcolhatunk a világban?

Legfőképp: mi köze e mindjobban terjedő kábításnak a művészethez? A valós teljesítményekhez? A művészeti együttesek – tudom, patetikus a szó – küldetéséhez? Egy regionális feladatokat ellátó, évente száz koncertet adó, a városi zeneiskolánál is rosszabbul fizető „vidéki” zenekar a világon a legjobb. Mégpedig ott, ahol működik, ahol senki által nem irigyelt és senki más által el nem végzett feladatát teljesíti. Ami pedig a fővárosban történik, azt valóban a piac szabályozza. Azzal a kiegészítéssel, hogy e piac kofái között van, kit a piacfelügyelet a legelső pultokhoz enged és portékájának eredetét nem vizsgálja és van, ki zamatos őstermelői áruját alig tudja eladni.

Hosszú évtizedek tapasztala-

lata, hogy az egyik este a Berliini Filharmonikusoknak sikerül jobban, a másik este a Chicagói Szimfonikusoknak. Az egyik koncerten a Zágrábi Filharmonikusok remekelnek, a másikon a Londoni Szimfonikusok. Mely hálózat, szakmai testület, és milyen mérce alapján merne hitelen rangsort állítani e felsorolt együttesek között? (Jaj, pedig volt, mely megtette sokat rontva ezzel a zenekritikusok amúgy is gyakran megtépázott ázsióján. Gondoljunk csak – nem, ne hazai példát vegyünk! – Hans von Büllow, vagy Hanslick gigantikus tévedéseire.)

Pár éve, amikor közzétettek egy világgranglistát, összefutottam kedves ismerőssémmel, az első helyezettnek kikiáltott zenekar vezetőjével. Gratuláltam neki, amit ő némi zavarral fogadott, mondván, gentleman efféle kétes értékítélettel nem hengeg. (Tessék csak honlapjukon e „helyezést” keresni! Nincs ott. Nem úgy, mint egy mindmáig ismeretlen ázsiai zenekarrén, mely annak idején a kiválasztottak közé kerülve a mai napig innen eredezteti világhírét. Viszont például a Müncheneri Filharmonikusok, vagy a Royal Philharmonic Orchestra nem szerepel e listán. És még oly sokan mások. Kínos.)

Kíváncsi lennék, mi történe, ha Magyarország összes hivatásos szimfonikus zenekarának vezető karmestere és igazgatója összegyűlné egy teremben (hűha, ez már magában lehetetlenség!), és ott értékelné saját együttesét és véleményt mondana a többi zenekarról? Nem vagyok (madár)jós, de arra tippel, hogy vagy a rendőrség és mentők segítségét kellene kérni, vagy „összemosolyognának a madárjósok”.

Esetleg a régi adoma szerint járnának el. Amikor is hajnaltájt, a hosszú éjszaka után az újra ébredő kávéházban gyűlnek össze hazatérés előtt a város éttermi, kávéházi muzsikusai. Kérde az egyik primás a másikat:

– Komám, szerinted ki a legjobb primás a világon?

– Hát én.

– És én?

– No, meg te.

– Tehát, ki vezeti a listát?

– Hát én. No, meg te.

(Parti Tura)

